

Słowa kluczowe: kryzys finansowy, Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego, Europejski Urząd Nadzoru Bankowego, Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych, Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych

ZMIANY W EUROPEJSKIM NADZORZE FINANSOWYM WYWOŁANE KRYZYSEM GOSPODARCZYM LAT 2007-2009

Wstęp

Kryzys gospodarczy lat 2007 – 2009 uwypuklił liczne niedoskonałości nadzoru finansowego zarówno w ujęciu systemowym, jak i w przypadku rozwiązań szczegółowych. Obowiązujące schematy działania były niedostosowane do zachodzących zjawisk, przez co nie potrafiły im zapobiec, a także należycie zająć się niwelowaniem ich skutków. Wynikało to przede wszystkim z niedopasowania nadzoru finansowego do realiów gospodarczych XXI wieku. Kontrola działań jedynie w obrębie rynków krajowych jest niewystarczająca. Przy istniejących licznych powiązaniach pomiędzy europejskimi i światowymi rynkami finansowymi, a także obecności na ich obszarach korporacji transnarodowych konieczne staje się poszukiwanie rozwiązań kompleksowych. Jest to tym ważniejsze, że kryzys ujawnił brak wzajemnego zaufania oraz umiejętności efektywnej współpracy między nadzorami krajowymi, co z kolei przełożyło się na niespójność działań poszczególnych instytucji²⁷⁴.

Celem niniejszego opracowania jest przybliżenie zmian jakie zachodzą w nadzorze finansowym Unii Europejskiej. Autor spróbuje również dokonać oceny podejmowanych przedsięwzięć oraz ewentualnych skutków wynikających z ich obowiązywania.

1. Przyczyny kryzysu finansowego

Kryzys finansowy zapoczątkowany w 2007 roku stanowił największe od lat załamanie gospodarki światowej w okresie pokoju. Wywołał on głęboką recesję i sparaliżował funkcjonowanie globalnego systemu finansowego²⁷⁵. W latach 30-tych XX wieku gospodarka światowa nie była jeszcze tak silnie zintegrowana, dlatego też recesja ogarnęła wówczas głównie Stany Zjednoczone oraz Europę, a nie jak w latach 2007 – 2009 cały świat²⁷⁶.

Jednak podobnie jak i na początku XX wieku tak i obecnie wszystko zaczęło się w Stanach Zjednoczonych. W okresie poprzedzającym wybuch kryzysu przeważało stanowisko, że deregulacja rynków może mieć jedynie korzystne skutki, gdyż wspomaga postęp sektora

²⁷³ Praca napisana pod kierunkiem dra Andrzeja Paczoskiego, Katedra Polityki Gospodarczej, Wydział Ekonomiczny Uniwersytetu Gdańskiego.

²⁷⁴ Komunikat Komisji Wspólnot Europejskich, *Europejski nadzór finansowy*, Bruksela 2009, s. 2.

²⁷⁵ W. Orłowski, *Dziesięć przyczyn kryzysu i ich analiza*, [w:] *Globalny Kryzys Finansowy i Jego Konsekwencje w opiniach Ekonomistów Polskich*, pod red. Jana Szambelańczyka, Związek Banków Polskich, Warszawa 2009, s. 7.

²⁷⁶ Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, *Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie sprawozdania grupy de Larosiere'a (opinia z inicjatywy własnej)*, Bruksela 2009, s. 59.

finansowego, który coraz efektywniej lokuje oszczędności²⁷⁷. Pogląd ten doprowadził między innymi do zniesienia w 1999 roku przez Kongres Stanów Zjednoczonych obowiązującego od 1933 roku Glass-Steagall Act, który zakazywał bankom łączenia działalności depozytowo-kredytowej z inwestycyjną.

Ponadto prowadzone badania wykazywały pozytywny wpływ przemian rynkowych na wzrost gospodarczy, natomiast pojawianie się nowych rynków derywatów ukazywało rzeczywiste możliwości zabezpieczenia się przed nowymi rodzajami ryzyka. Zakładano, że podmioty gospodarcze są w stanie samodzielnie oceniać sytuację ekonomiczną partnerów zawieranych przez siebie transakcji, dlatego też tworzone modele nadzoru opierały się w znacznym stopniu na tzw. dyscyplinie rynkowej. Teza ta okazała się jednak błędna, a ogrom kryzysu był w znacznym stopniu konsekwencją asymetrii informacji²⁷⁸.

Na złożoność oraz natężenie negatywnych zjawisk, występujących od połowy 2007 roku miały wpływ m. in.:

- brak reakcji banków centralnych na problem nadpłynności sektora bankowego;
- pogłębiająca się nierównowaga wynikająca z szybszego rozwijania się gospodarek wschodzących (Chiny, Indie) od np. Stanów Zjednoczonych, czemu towarzyszyło jednocześnie narastające zadłużenie USA zwłaszcza w stosunku do Chin;
- zmiany demograficzne polegające na postępującym starzeniu się społeczeństw krajów rozwiniętych (reforma programów ubezpieczeń społecznych polegająca na przechodzeniu od tzw. systemów repartycyjnych do kapitałowych wiązała się z napływem dodatkowych środków na rynki finansowe, co z kolei pociągało za sobą wzrosty cen notowanych na nich aktywów);
- procesy globalizacyjne, umożliwiające lokowanie inwestycji portfelowych w skali całego świata (trudności w sprawowaniu nadzoru nad działalnością instytucji finansowych oraz problemy w rozpoznawaniu skali ryzyka danych operacji);
- szybki rozwój rynku instrumentów pochodnych, które zamiast być stosowane w celu hedgingu, czyli zabezpieczania się przed ryzykiem, stały się elementem gry spekulacyjnej;
- system premiowania skłaniający zarządzających instytucjami finansowymi do podejmowania ponadnormatywnego ryzyka;
- działalność 3 wielkich agencji ratingowych (Fitach, Moody's, Standard and Poor's), przyznających status bezpiecznych instrumentom finansowym obciążonym znacznym ryzykiem (konflikt interesów – oceny sporządzane na zlecenie instytucji emitujących);
- narastający optymizm skutkujący przewartościowaniem dostępnych aktywów oraz dalsze udzielanie kredytów subprime.

Wszystko to zwieńczone niewłaściwą polityką gospodarczą prowadzoną przez władze USA i Fed (obniżanie stóp procentowych, a następnie ich gwałtowne podniesienie, zwiększanie deficytu) zaowocowało wybuchem jednego z największych kryzysów gospodarczych²⁷⁹.

²⁷⁷ M. Sławiński, *Makroekonomia a nadzór bankowy*, „Rzeczpospolita” z 16 marca 2010, s. B10.

²⁷⁸ Ibidem.

²⁷⁹ W. Orłowski, op. cit., s. 12.

2. Reakcja Europy na kryzys

Kryzys rozprzestrzeniający się w Stanach Zjednoczonych dotarł również szybko do Europy. Okazało się, że wiele znanych i cenionych instytucji finansowych weszło w posiadanie toksycznych papierów wartościowych (*subprime*), co z kolei postawiło je przed realnym widmem bankructwa. Po głośnym upadku banku inwestycyjnego Lehman Brothers w dniu 15 września 2008 roku, Komisja Europejska przyjęła wytyczne dotyczące zasad udzielania pomocy przez państwo instytucjom finansowym. W efekcie, w życie zostały wprowadzone liczne plany pomocowe dla banków m.in. w Niemczech, Wielkiej Brytanii, Hiszpanii, Irlandii, Francji, czy Grecji. W Niemczech jednym z głównych beneficjentów pomocy okazał się Hypo Real Estate. Natomiast w krajach Beneluksu doszło, kosztem 11,2 mld euro, do wielkiej nacjonalizacji banku Fortis.

W przeświadczeniu o niedoskonałości systemu, w listopadzie 2008 roku Komisja Europejska zleciła tzw. grupie de Larosière'a opracowanie szeregu zaleceń mających służyć wzmocnieniu nadzoru oraz przywróceniu zaufania społeczeństwa do rynku finansowego²⁸⁰. Raport przedstawiony 25 lutego 2009 roku postulował sprawowanie kurateli nad całym obszarem ekonomicznym Unii Europejskiej. Zaproponowane rozwiązania w znacznej mierze znalazły odzwierciedlenie w zatwierdzonych przez Parlament Europejski strukturach Europejskiego Systemu Nadzoru Finansowego, które zgodnie z przyjętym harmonogramem rozpoczęły swą działalność z dniem 1 stycznia 2011 roku.

3. Nowe ramy nadzoru dla UE (Europejski System Nadzoru Finansowego - ESNF)

Nowa architektura nadzoru UE była efektem długich negocjacji między krajami wspólnoty. Problemem było m.in. ustalenie zakresu kompetencji nowych instytucji w odniesieniu do organów krajowych. Nie bez znaczenia pozostawały również obawy Wielkiej Brytanii, która podejrzewała Niemcy oraz Francję o próbę wprowadzenia regulacji w sferach, które z kryzysem nie miały nic wspólnego. Ostatecznie udało się osiągnąć kompromis. Przyjęta propozycja zbliżona do stanowiska Komisji Europejskiej, opierała się przede wszystkim na projekcie przygotowanym przez grupę de Larosière'a, w której pracach uczestniczył m.in. Leszek Balcerowicz²⁸¹.

Zgodnie z przyjętą przez Parlament Europejski uchwałą obowiązującą od początku 2011 roku nowe organy europejskiego nadzoru finansowego opierają się na dwóch filarach: Europejskiej Radzie ds. Ryzyka Systemowego (ERRS) odpowiedzialnej za nadzór makroostrożnościowy oraz Europejskim Systemie Organów Nadzoru Finansowego (ESONF), w którego gestii pozostaje nadzór mikroostrożnościowy.

Wprowadzenie dwóch nowych, powiązanych filarów systemu nadzoru było istotne w aspekcie osiągnięcia efektu synergii poprzez ich wzajemny wpływ na umacnianie stabilności finansowej.

„Głównym celem ESNF jest zapewnienie właściwego wdrażania przepisów dotyczących sektora finansowego, w sposób umożliwiający zachowanie stabilności finansowej i zapewnienie

²⁸⁰ Komunikat Komisji, op. cit., s. 2.

²⁸¹ A. Słojewska, *Jest plan unijnego nadzoru*, „Rzeczpospolita” z 4-5 września 2010, s. B5.

zaufania do systemu finansowego jako całości oraz odpowiedniej ochrony konsumentów usług finansowych”²⁸².

3.1. Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego

Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego została ustanowiona jako część ESNF, którego celem jest zapewnienie kurateli nad systemem finansowym UE. Siedzibę nowo powołanego organu zlokalizowano we Frankfurcie nad Menem.

Celem Rady odpowiedzialnej za nadzór makroostrożnościowy jest przyczynianie się do przeciwdziałania i ograniczania ryzyk systemowych dla stabilności finansowej w Unii. Działania te mają zapobiegać powstawaniu okresów rozpowszechnionego występowania trudności finansowych, a także wspomagać sprawne funkcjonowanie rynku wewnętrznego, co z kolei zapewnić ma trwałą wkład sektora finansowego we wzrost gospodarczy²⁸³.

Do zadań ERRS umożliwiających realizację wymienionych celów należą²⁸⁴:

- gromadzenie i analiza wszelkich istotnych informacji w celu monitorowania i oceny potencjalnych zagrożeń dla stabilności finansowej wynikających z rozwoju sytuacji makroekonomicznej oraz sytuacji w ramach całego systemu finansowego;
- rozpoznawanie ryzyk systemowych i szeregowanie ich pod względem ważności;
- wydawanie ostrzeżeń w przypadku uznania zagrożeń za znaczące, a w szczególnych przypadkach przekazywanie ich do publicznej wiadomości;
- wydawanie zaleceń w sprawie koniecznych do podjęcia działań zaradczych w odpowiedzi na zidentyfikowane ryzyka;
- monitorowanie działań następczych związanych z ostrzeżeniami i zaleceniami;
- wydawanie poufnych ostrzeżeń kierowanych do Rady w przypadku stwierdzenia ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnej oraz prezentowanie oceny sytuacji w celu określenia potrzeby informowania o tym Europejskich Urzędów Nadzoru;
- w stosownych przypadkach uczestniczenie we Wspólnym Komitecie;
- ścisła współpraca z innymi stronami ESNF, a w szczególności wspólne z Europejskimi Urzędami Nadzoru opracowywanie zestawu wskaźników ilościowych i jakościowych w celu określania i mierzenia ryzyka systemowego;
- efektywna współpraca z MFW, Radą Stabilności Finansowej oraz organami państw trzecich w kwestii nadzoru makroostrożnościowego;
- inne podobne zadania określone w prawodawstwie unijnym.

W skład ERRS wchodzi Rada Generalna, Komitet Sterujący, Sekretariat, Doradcy Komitet Naukowy oraz Doradcy Komitet Techniczny. Na okres pierwszych 5 lat przewodniczącym został ustanowiony prezes EBC, do którego obowiązków należą m.in. reprezentowanie ERRS na zewnątrz oraz przewodniczenie posiedzeniom Rady Generalnej i Komitetu Sterującego²⁸⁵.

²⁸² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1093/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego), zmiany decyzji nr 716/2009/WE oraz uchylenia decyzji Komisji 2009/78/WE, art. 2 ust. 1 s. 21.

²⁸³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1092/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie unijnego nadzoru makroostrożnościowego nad systemem finansowym i ustanowienia Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego, Art. 3 s. 5.

²⁸⁴ Ibidem, s. 5-6 oraz Komunikat Komisji, op. cit., s. 5-6.

²⁸⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1092/2010, op. cit., s. 6.

Rada Generalna jest organem podejmującym decyzje konieczne do realizacji zadań powierzonych ERRS, który uchwała jej regulamin wewnętrzny. Członkowie Rady są bezstronni, tzn. działają w interesie całej Unii nie przyjmując instrukcji od państw członkowskich oraz podmiotów publicznych i prywatnych. Nie mogą sprawować żadnych funkcji w sektorze finansowym, a jakiegokolwiek wywieranie na nich wpływu jest surowo zabronione. Ponadto Radę Generalną i podmioty realizujące zadania na jej rzecz, nawet po zakończeniu stosunku pracy, obowiązuje tajemnica służbowa. Oznacza to, że posiadane informacje mogą wykorzystywać tylko dla wypełniania swoich obowiązków.

Zwyczajne posiedzenia plenarne Rady odbywać się będą przynajmniej 4 razy do roku. Obrady mają charakter poufny, a każdemu członkowi Rady Generalnej przysługuje dokładnie jeden głos. W przypadku remisu o wyniku decyduje przewodniczący²⁸⁶.

Komitet Sterujący „wspiera proces decyzyjny ERRS, przygotowując posiedzenia Rady Generalnej, analizując dokumenty, które będą przedmiotem obrad, oraz monitorując postępy w bieżącej pracy ERRS²⁸⁷”. Obrady komitetu przynajmniej raz na kwartał zwoływane są przez przewodniczącego ERRS, przed każdym posiedzeniem Komitetu Generalnego.

Sekretariat odpowiada za bieżące funkcjonowanie ERRS. „Zapewnia on ERRS wysokiej jakości wsparcie analityczne, statystyczne, administracyjne i logistyczne. (...) Korzysta także z fachowych porad Europejskich Urzędów Nadzoru, krajowych banków centralnych i krajowych organów nadzoru²⁸⁸”.

Doradczy Komitet Naukowy doradza ERRS i wspiera ją w jej działaniach. W jego pracach uczestniczą przewodniczący oraz 15 ekspertów wyróżniających się swym doświadczeniem oraz umiejętnościami. „W stosownych przypadkach Doradczy Komitet Naukowy organizuje konsultacje na wczesnym etapie z zainteresowanymi stronami, takimi jak uczestnicy rynku, organizacje konsumentów i eksperci naukowi, w sposób jawny i otwarty, mając jednocześnie na uwadze wymóg poufności²⁸⁹”.

Doradczy Komitet Techniczny jest organem, który na wniosek przewodniczącego ERRS doradza i udziela wsparcia Radzie. W jego pracach uczestniczą przedstawiciele banków centralnych, EBC, krajowych organów nadzoru, Europejskich Urzędów Nadzoru, Komisji Europejskiej (2), Komitetu Ekonomiczno-Finansowego i Doradczego Komitetu Naukowego.

Przewodniczący ERRS, przynajmniej raz w roku jest zobowiązany do składania sprawozdania przed Parlamentem Europejskim. Dokument ten podawany jest do wiadomości publicznej. Ponadto, co najmniej dwa razy do roku prowadzi on poufne konsultacje z przewodniczącym i wiceprzewodniczącymi Komisji Gospodarczej i Monetarnej Parlamentu Europejskiego dotyczące bieżącej działalności ERRS²⁹⁰.

3.2. Europejski System Organów Nadzoru Finansowego

Powołany równolegle z ERRS Europejski System Organów Nadzoru Finansowego jest odpowiedzialny za nadzór mikroostrościowy. Jego skład ilustruje rysunek 1.

²⁸⁶ Ibidem, s. 6-8.

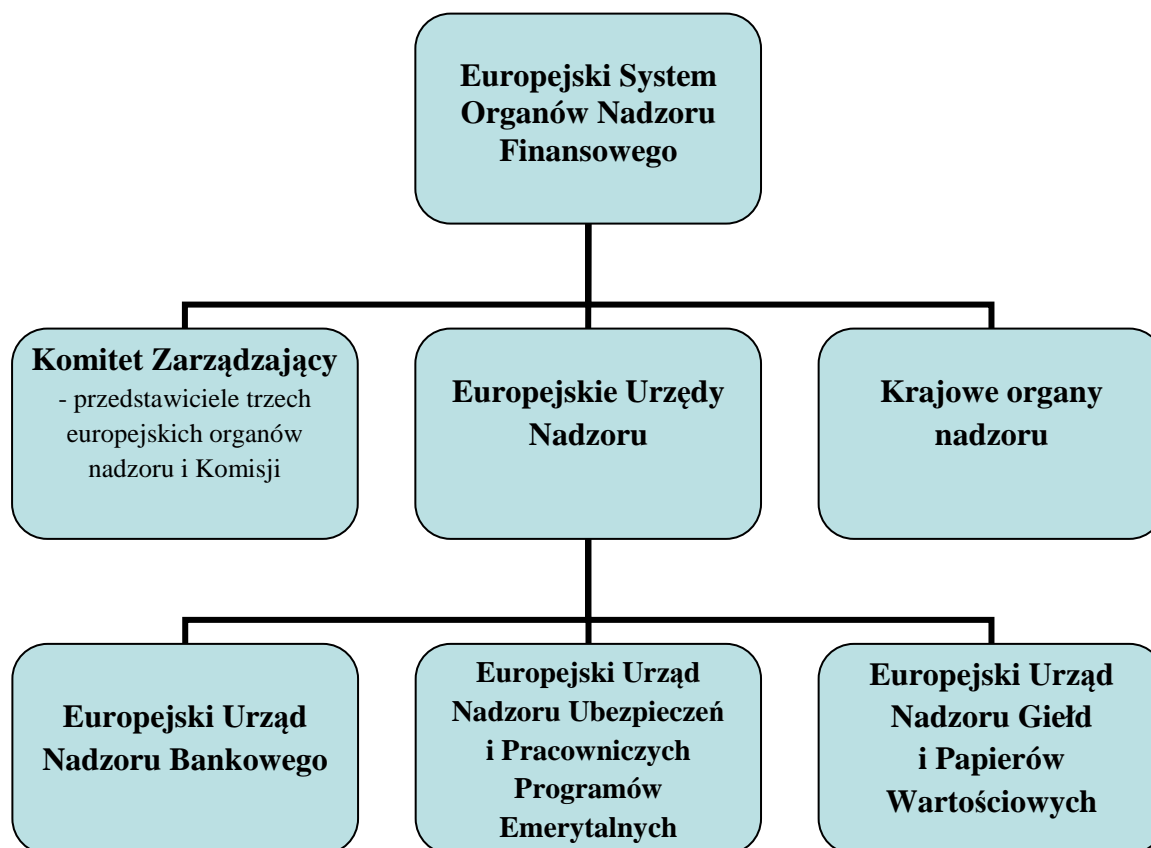
²⁸⁷ Ibidem, art. 4 ust. 3.

²⁸⁸ Ibidem, art. 4 ust. 4.

²⁸⁹ Ibidem, art. 12 ust. 5.

²⁹⁰ Ibidem s. 9-11.

Skład Europejskiego Systemu Organów Nadzoru Finansowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Komunikatu Komisji Wspólnot Europejskich, *Europejski nadzór finansowy*, Bruksela 2009, s.14.

Rada każdego z Europejskich Organów Nadzoru składa się z przewodniczącego i przewodniczących krajowych organów nadzoru, a także przedstawiciele Komisji, ERRS oraz państwowych instytucji nadzorczych z krajów EFTA-EOG w roli obserwatorów. W ich zarządach zasiadają natomiast reprezentanci narodowych urzędów nadzoru i Komisji.

Do zadań Europejskich Organów Nadzoru należą m. in.²⁹¹:

- opracowanie *jednolitego zbioru zharmonizowanych przepisów*, przez co należy rozumieć przygotowanie wiążących standardów technicznych zbieżnych z prawodawstwem wspólnotowym oraz określenie wskazówek interpretacyjnych niezbędnych do podejmowania decyzji w sprawie, np. licencjonowania działalności instytucji finansowych oraz sprawowania nad nimi nadzoru;
- *zapewnienie spójnego stosowania przepisów UE*, co oznacza rozstrzyganie sporów pomiędzy krajowymi organami nadzoru oraz przygotowanie instrukcji postępowania w przypadku naruszania przez nie prawa wspólnotowego;
- określenie *wspólnej kultury nadzoru i spójnych praktyk nadzorczych*;

²⁹¹ Komunikat Komisji, op. cit., s. 10-13.

- sprawowanie kompleksowego nadzoru nad niektórymi podmiotami, np. agencjami ratingowymi i unijnymi izbami rozliczeniowymi partnerów centralnych oraz ocenianie połączeń i przejęć w sektorze finansowym;
- *zapewnienie skoordynowanej odpowiedzi w sytuacjach kryzysowych* poprzez współpracę oraz wymianę informacji między zainteresowanymi stronami, a także weryfikowanie upublicznionych danych i prowadzenie mediacji w przypadku wystąpienia konfliktów;
- *zbieranie informacji mikroostrożnościowych* od krajowych organów nadzoru i tworzenie wspólnej bazy danych udostępnianej wszystkim nadzorom;
- *pełnienie roli międzynarodowej* rozumianej jako współpraca z organizacjami międzynarodowymi na polu uzgodnień technicznych, a także pomoc Komisji w ocenie równowagi systemów nadzoru krajów trzecich.

Europejski Urząd Nadzoru Bankowego współpracuje z ERRS oraz pozostałymi Europejskimi Urzędami Nadzoru w ramach Wspólnego Komitetu, „*zapewniając międzysektorową spójność i wypracowując wspólne stanowiska w zakresie nadzoru nad konglomeratami finansowymi oraz w innych kwestiach międzysektorowych*²⁹²”. Urząd posiada osobowość prawną oraz zdolność prawną o najszerszym zakresie w każdym państwie członkowskim, co umożliwia mu m.in. nabywanie i zbywanie nieruchomości oraz bycie stroną w postępowaniu sądowym. Reprezentuje go przewodniczący, a jego siedziba mieści się w Londynie.

Aby móc realizować swoje zadania Urząd musi posiadać określone uprawnienia, do których zalicza się m.in. przygotowywanie regulacji i standardów technicznych, projektów wykonawczych, wytycznych, zaleceń, indywidualnych decyzji skierowanych do właściwych organów, wydawanie opinii dla Parlamentu Europejskiego, Rady lub Komisji, gromadzenie informacji dotyczących instytucji finansowych, a także tworzenie centralnej bazy danych tych podmiotów oraz opracowanie jednolitej metodologii oceny wpływu nowych produktów i sposobu dystrybucji na bezpieczeństwo klientów i sytuację finansową ich twórców²⁹³.

Za szczególnie ważne w kontekście wydarzeń kryzysu lat 2007-2009 należy uznać dążenia Urzędu do zapewnienia przejrzystości rynku finansowego dla konsumentów poprzez koordynowanie inicjatyw edukacyjnych, a także obserwację nowych i innowacyjnych rodzajów działalności finansowej, aby w razie potrzeby zapobiec ich negatywnym wpływom. Istotne wydaje się również wspieranie krajowych systemów gwarantowania depozytów oraz opracowywanie metod właściwego postępowania mającego na celu pomoc upadającym instytucjom finansowym, które mogą zagrażać całej gospodarce.

Europejski Urząd Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych ma na celu „*ochronę interesu publicznego przez przyczynianie się do zapewniania w perspektywie krótko-, średnio- i długoterminowej stabilności i efektywności systemu finansowego na korzyść gospodarki Unii, jej obywateli i przedsiębiorstw*²⁹⁴”. Organ posiada osobowość i zdolność prawną. Jest reprezentowany przez przewodniczącego, a jego siedziba mieści się we Frankfurcie nad Menem. Swymi działaniami wpływa na efektywne egzekwowanie

²⁹² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1093/2010, op. cit., art. 2 ust. 3 s. 22.

²⁹³ Ibidem, art. 8 s. 23.

²⁹⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1094/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych), zmiany decyzji nr 716/2009/WE i uchylecia decyzji Komisji 2009/79/WE, art. 1 ust. 6 s. 57.

aktów prawnych oraz wspomaga konwergencję nadzorczą. W celu realizacji przypisanych zadań, wśród których szczególne miejsce zajmuje zwiększanie ochrony posiadaczy polis, uczestników programów emerytalnych i uposażonych, przeprowadza analizy ekonomiczne rynku i przesyła swoje opinie organom UE.

Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych to organ posiadający osobowość i zdolność prawną, reprezentowany przez przewodniczącego, który ma za zadanie prowadzenie ścisłej współpracy z pozostałymi elementami ESONF. Działalność urzędu z siedzibą w Paryżu ma na celu przede wszystkim wzmocnienie ochrony inwestorów²⁹⁵, a także sprawowanie absolutnej kontroli nad agencjami ratingowymi, które nie posiadając specyfiki narodowej w zbliżonym stopniu oddziałują na sytuację na wielu rynkach.

Nowe struktury nadzorcze ze względu na szeroki zakres posiadanych kompetencji i uprawnień oraz efekt synergii wynikający z działań podejmowanych w skali mikro oraz makro powinny w pozytywny sposób przyczynić się do stabilności europejskiego systemu finansowego. Niepokojącym pozostaje fakt rozlokowania organów w trzech różnych miastach, tj. w Paryżu, Londynie oraz Frankfurtu nad Menem, ponieważ jednym w głównych celów tworzenia nowych struktur było prowadzenie współpracy międzynarodowej zmierzającej w kierunku poprawy bezpieczeństwa uczestników rynku. Można przypuszczać, że znaczne odległości pomiędzy siedzibami organów mogą wpłynąć negatywnie na jakość potencjalnej współpracy.

Podsumowanie

Implementacja nowej architektury nadzoru UE jest krokiem w stronę zwiększenia bezpieczeństwa drobnych uczestników rynku, którzy często nie są świadomi ponoszonego ryzyka. Lata 2007-2009 pokazały, że podmioty gospodarcze nie były w stanie prawidłowo ocenić sytuacji ekonomicznej swoich partnerów, bądź też nie zważając na potencjalne niebezpieczeństwo podejmowały działania w celu maksymalizacji zysku. Niedostateczny nadzór nad agencjami ratingowymi, które nie wywiązywały się z zadania rzetelnego oceniania uczestników rynku dodatkowo pogłębił negatywne zjawiska. Skomplikowanie nowych rozwiązań, dalsza biurokratyzacja oraz próby forsowania od początku swego stanowiska (prawo do weta narodowego oraz trzy siedziby nowych organów), rodzą obawy o rzeczywistą wolę współpracy członków UE w trosce o wspólne bezpieczeństwo.

W gospodarce rynkowej logicznym wydaje się teza, że instytucje finansowe jako podmioty gospodarujące powinny – dążąc do stabilnego rozwoju – zadbać o bezpieczeństwo swoje oraz klientów. Jednak dopóki w świadomości zarządzających funkcjonować będzie zasada *too big to fail* możemy spodziewać się trudności w unikaniu pokusy nadużycia. Dlatego autor uważa za istotne wprowadzenie dodatkowych organów dyscyplinujących rynek, tj. Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego, Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego, Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych oraz Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych, wyrażając troskę o ich sprawne i nieomyłne działania. Ideą nowego systemu jest wczesne ostrzeżenie przed pojawiającym się ryzykiem, a także koordynacja działań mających powstrzymać eskalację problemu. Wynika z tego,

²⁹⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1095/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych), zmiany decyzji nr 716/2009/WE i uchylenia decyzji Komisji 2009/77/WE, s. 95.

że błędna ocena sytuacji zwielokrotniona homogenicznymi działaniami krajowych nadzorów może wywołać katastrofalne skutki.

Przedstawione przemyślenia to sytuacje skrajne, natomiast rzeczywiste efekty działania nowego systemu będzie można oszacować dopiero po kilku latach jego funkcjonowania.

Streszczenie

W roku 2007 na rynku amerykańskich kredytów hipotecznych został zapoczątkowany kryzys finansowy, który w krótkim czasie rozprzestrzenił się na całą gospodarkę światową. Trudności jakie napotkały instytucje finansowe w UE stanowiły przyczynę zainicjowania reform europejskiego nadzoru finansowego, które zakończyły się z dniem 1 stycznia 2011 roku, kiedy to rozpoczęły swą działalność Europejska Rada ds. Ryzyka Systemowego oraz Europejski System Organów Nadzoru Finansowego. Celem niniejszego opracowania jest przybliżenie tych przemian oraz próba ich oceny.

Summary

In 2007, at the American mortgage credit market, the financial crisis, that in a short time extended on whole world economy, was started. It were the problems of financial institutions in UE that led to the reforms of European Financial Supervision, which were completed on 1st of January 2011, when the European Systemic Risk Council and the European System of Financial Supervision initiated their activity. The aim of present elaboration is to approach these changes and an attempt to evaluate them.

Bibliografia

1. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej, Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie sprawozdania grupy de Larosiere'a (opinia z inicjatywy własnej), Bruksela 2009.
2. Komunikat Komisji Wspólnot Europejskich, *Europejski nadzór finansowy*, Bruksela 2009.
3. Orłowski W., *Dziesięć przyczyn kryzysu i ich analiza*, [w:] *Globalny Kryzys Finansowy i Jego Konsekwencje w opiniach Ekonomistów Polskich*, pod red. Jana Szambelańczyka, Związek Banków Polskich, Warszawa 2009.
4. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1092/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie unijnego nadzoru makroostrożnościowego nad systemem finansowym i ustanowienia Europejskiej Rady ds. Ryzyka Systemowego.
5. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1093/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego), zmiany decyzji nr 716/2009/WE oraz uchylecia decyzji Komisji 2009/78/WE.
6. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1094/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu Nadzoru Ubezpieczeń i Pracowniczych Programów Emerytalnych), zmiany decyzji nr 716/2009/WE i uchylecia decyzji Komisji 2009/79/WE.
7. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) NR 1095/2010 z dnia 24 listopada 2010 r. w sprawie ustanowienia Europejskiego Urzędu Nadzoru (Europejskiego Urzędu

Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych), zmiany decyzji nr 716/2009/WE i uchylenia decyzji Komisji 2009/77/WE.

8. Sławiński M., *Makroekonomia a nadzór bankowy*, Rzeczpospolita, 16 marca 2010.
9. Słojewska A., *Jest plan unijnego nadzoru*, Rzeczpospolita, 4-5 września 2010.